

**A fenntartható fogyasztás egyik
alapfeltétele:
a környezettudatos egyéni
magatartás**

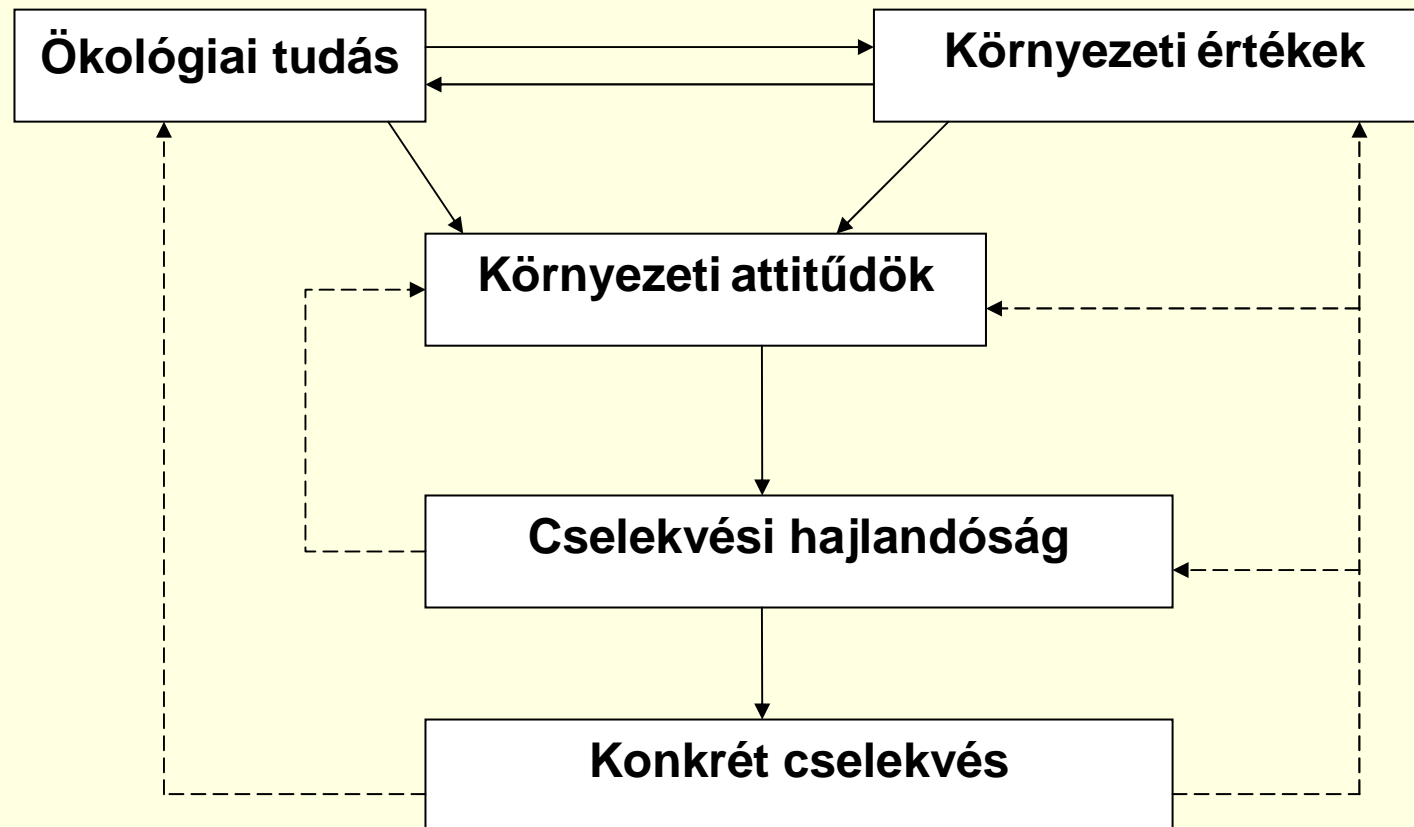
Nemcsicsné Dr. Zsóka Ágnes

Az előadás felépítése

- A környezeti tudatosság komponensei
- Az egyéni környezeti tudatosság megközelítései:
  - Korai modellek
  - Továbbfejlesztett modellek
  - Szintetizáló modell
  - A szocio-kulturális tényezők szerepe
- Egyetemisták fogyasztói magatartása: az empirikus kutatás tapasztalatai

A környezeti tudatosság öt komponense

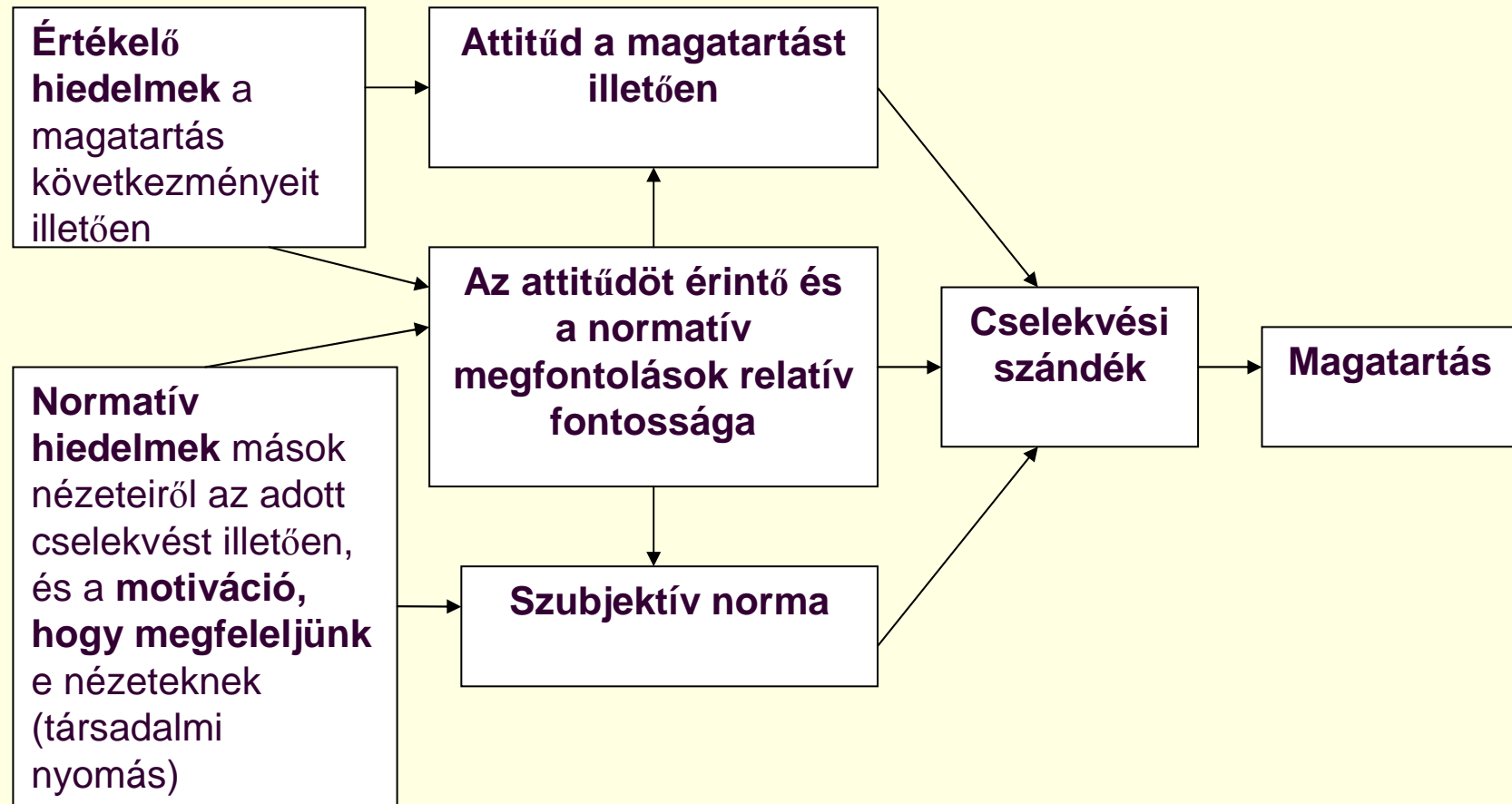
Egyéni környezeti tudatosság I.:

Korai modellek

- **Dispoto (1977), Lounbury és Tournatsky (1977) szerint:** ökológiai tudás $\Rightarrow$ attitűdök $\Rightarrow$ cselekvés
- **Ajzen és Fishbein (1980): TORA modell (theory of reasoned action):** összefüggés a hiedelmek - attitűdök - normák - cselekvési szándék - cselekvés között

Ajzen és Fishbein (1980): Az átgondolt cselekvés elmélete (TORA)

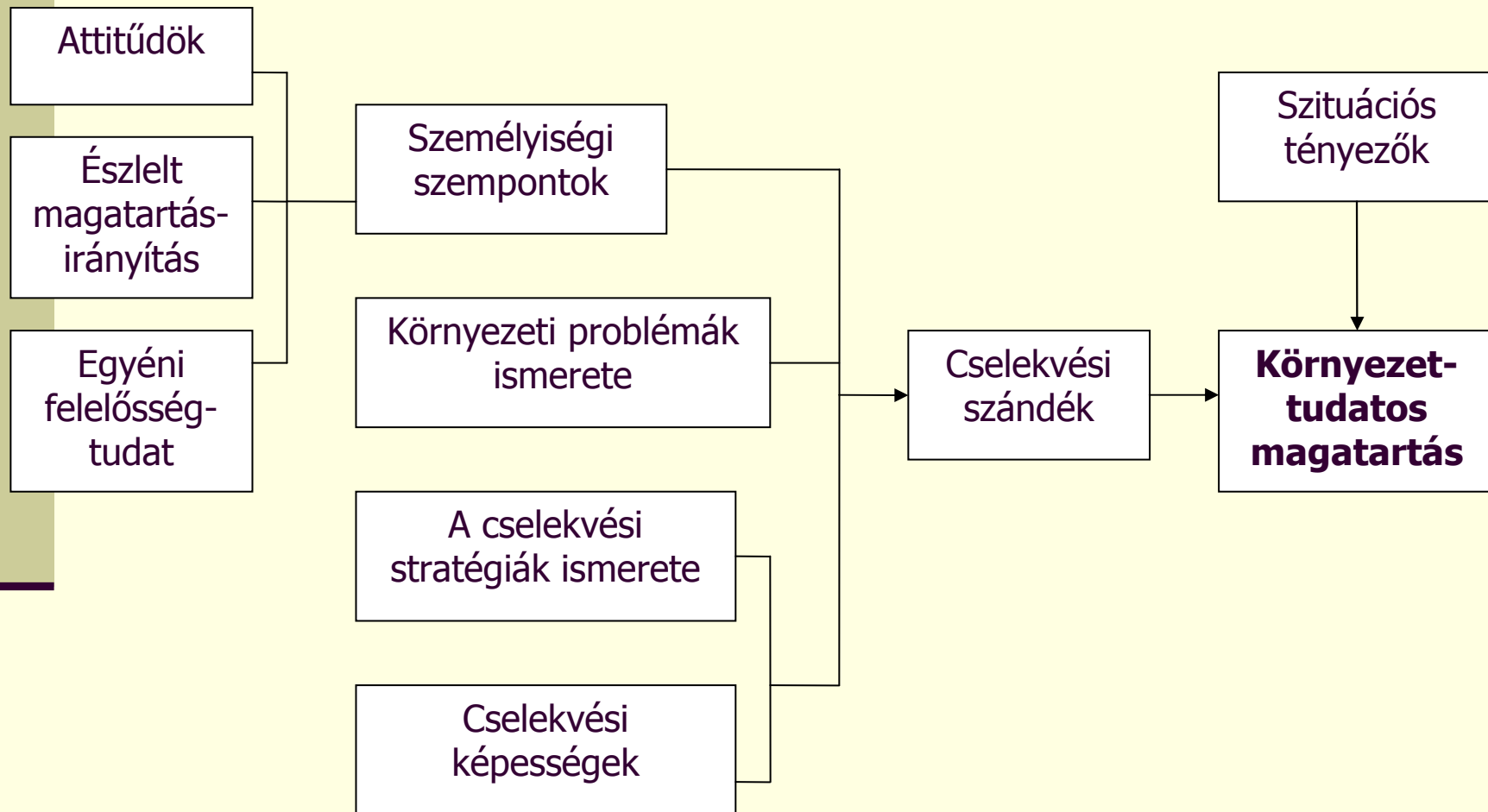

Egyéni környezeti tudatosság II.: Továbbfejlesztett modellek

- **Ajzen (1985 ill. 1991): A tervezett magatartás modellje (TPB)** Új elem: ún. „irányító hiedelmek” ⇒ „*észlelt magatartás-irányítás*” (PCB): belső vagy külső
- **Hines, Hungerford, Tomera (1986): A felelős környezeti magatartás modellje:** plusz: egyéni felelősségtudat, cselekvési képességek, ismeretek, és a *szituációs tényezők* szerepe
- **Ajzen (2002): észlelt magatartás-irányítás és *aktuális magatartás-irányítás***

Hines (1986): A felelős környezeti magatartás modellje

Egyéni környezeti tudatosság III.:

Szintetizáló modell (Kollmuss és Agyeman, 2002)

■ Külső tényezők:

- Intézményi
- Gazdasági
- Társadalmi és kulturális
- Politikai

■ Belső tényezők:

- Motiváció
- Környezeti tudás
- Értékek
- Attitűdök
- Érzelmi kötődés
- Észlelt magatartásirányítás
- Felelősség és prioritások
- Szokások

A szocio-kulturális tényezők szerepe: Jaeger et al (1993), Dietz et al(1998)

A szocio-kulturális tényezők:

- csoport-identitás,
- csoportnorma,
- társadalmi kapcsolatok

erősebben hatnak az egyén környezeti tudatosságára, mint a környezeti problémák miatt érzett aggodalom, vagy a szocio-demográfiai tényezők.

Egyetemisták fogyasztói magatartása

- A kutatás célja, háttere
- A kutatás eredményei:
  - A fogyasztói magatartás elemeinek számbavétele
  - A (saját) fogyasztói szokások értékelése
  - Önálló megoldási javaslatok a fogyasztói magatartás változtatására
- Következtetések

A magatartás nyomon követésének hatása

- A fenntarthatósági, ill. környezeti problémák tudatosulása
- Döbbenet $\Rightarrow$ megoldáson gondolkodás, cselekvés
- Fogyasztási szerkezet összeállítása: elsősorban az anyagi fogyasztás elemei, hiányosan a közlekedés, energiafogyasztás, stb.

A fogyasztói szokások értékelése

- Összességében jelentősnek ítélt környezeti hatások
- Kettősség a magatartásban: családi és alakulóban lévő egyéni szokások
- Infrastrukturális háttér hiánya, intézményrendszer fejletlensége
- Felelősség-áthárítás?

Önálló megoldási javaslatok

- Kisebb változtatások igen, radikális változtatás nem
- A megoldási javaslatok felsorolása sokszor hipotetikus (mit lehetne csinálni...)
- Felelősség-áthárítási hajlam, „egy fecske nem csinál nyarat” -érzés
- Konkrét javaslatok:
  - szelektív hulladékgyűjtés
  - gondos bánásmód
  - Megelőzés alig
- Ritkán: közösségi gondolkodás

Következtetések

- A környezettudatos magatartás komponensei közötti összefüggések bonyolultak
- Számos külső és belső befolyásoló tényező hat
- A fogyasztói magatartás összetevőinek és egészének tudatosítása szükséges, bár nem elégséges
- Intézményrendszer biztosítása
- Megelőzés és újragondolás hangsúlyozása
- A legerősebb befolyásoló tényezőkre kell építeni a tudatos magatartás motiválásában

Köszönöm a figyelmet!